

KULTURMILJØER I ÅRHUS AMT

Kommune-nummer: 701

Kommune-navn: Ebeltoft

Lokalitet: Isgård

Emne: Hovedgård

Registreringsdato: April 2004

Registrant: Sven Allan Jensen as

Isgård

Hovedgården Isgård ligger i et stærkt kuperet terræn på sydspidsen af Tved-halvøen. Kommunevejen løber gennem gården, hvor den store trefløjede hovedbygning, med sine hvidkalkede facader, røde tegltage og sit tårnagtige indgangsparti dominerer anlægget. Gården rummer bygninger fra de sidste godt trehundrede år, med laden fra 1771 som den ældste.

Landskab

- Kystflader
- Kystskrænter
- Indlandsflader
- Indlandsbakker
- Andre områder

Historie

- Op til 1050: Forhistorisk tid
- 1050-1536: Middelalder
- 1536-1750: Renæssance
- 1750-1850: Oplysningstid og landboreformer
- 1850-1920: Industrialisering og andelstid
- 1920-1990: Industri og velfærd
- 1990- : Service og viden

Arkitektur

- Infrastruktur
- By
- Landsby / bebyggelse
- Bygning

ISGÅRD

Landskabet

Undergrunden under Tved-halvøens sydlige del Mols Hoved består af plastisk ler. Det plastiske ler, ofte i grønne farver, ligger flere steder blottet og synligt i de stejle klinter langs den sydlige kyst. De øvre jordlag består af moræneaflejringer.

Landskabet omkring Isgård er stærkt kuperet, med højder på op mod 80 m over havet (Trehøj). Det åbne herregårdslandskab, hvor store markenheder, små spredtliggende løvskove, levende hegn og diger understreger landskabets konturer, opleves særlig tydeligt i området vest for Isgård.

Jordbunden på hele Isgårds areal er lerblandet sandjord (lys brun) og altså ikke den allerbedste landbrugsjord. Hele arealet dyrkes bortset fra et par mindre områder med skov, et ubetydeligt lille moseområde mod nordvest (Birkemose), lidt græsningsarealerne omkring gården og et par små vandhuller i haven og syd for hovedgården. Med andre ord et meget intensivt drevet storlandbrug.

Foto: Kysten langs Mols Hoved med nedstyrtede kystklinter.

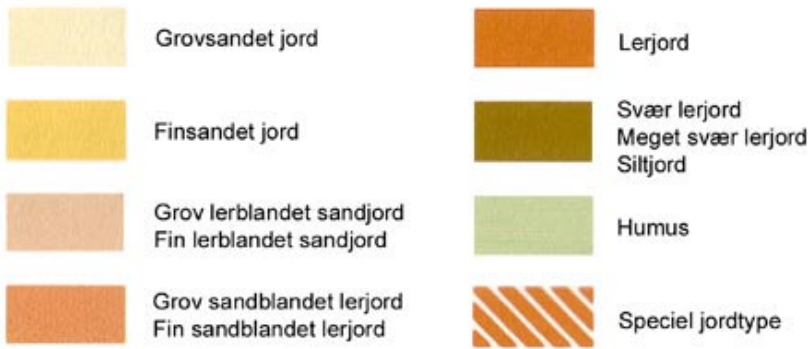
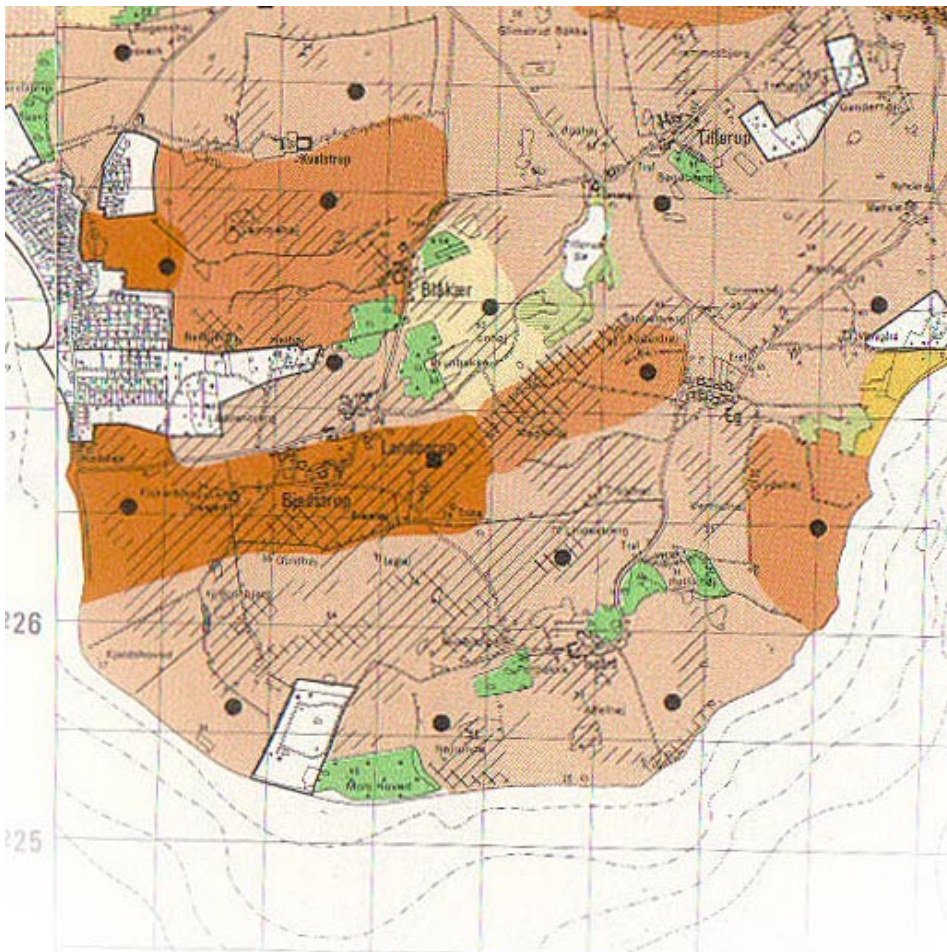

Landskabet vest for Isgård.

Foto: Lag af ler i morænesandet i klinterne på Mols Hoved.

Jordbundsforholdene omkring Isgård ejerlav.

Det 2 km lange ejerlavsskel mellem Isgård og Bjødstrup er et flot gammelt hegn, som er med til at fremhæve det meget kuperede landskab i området.

Historien

Der er bevaret spor af et kælderrum fra et middelalderligt voldsted Egsgård, der har ligget lidt øst for den nuværende hovedbygning. Man ved også, at det middelalderlige Egsgård før Reformationen tilhørte Århusbispen og at gården en overgang var i kronens eje.

Det minorerede sognekort fra 1836 viser et hovedgårdsmiljø med kun få og små områder, som ikke er under plov. Undtagelserne er Birkemose mod nordvest samt Lykkesholm Skov mod øst og mod syd engområderne Mølmaden og Skov Kjær, et navn der indikerer, at området tidligere har været skovbevokset.

Det oprindelige bygningskompleks bestod af en trefløjet hovedbygning i bindingsværk og betydelige avlsbygninger der allerede dengang skabte rammen om et stort og flot stenbrolagt gårdsrum. Dengang som nu gik den eneste vej til og gennem Isgård hen over gårdspladsen og gennem agerrumsladen fra 1771. De forskellige småbygninger man aner på de minorerede sognekort blev i løbet af

1800-tallet udskiftet med nyere bygninger bl.a. smedien, en fin lille kampestensbygning som er bevaret på stedet.

Smedien

I haveanlægget nord og til dels vest for hovedbygningen er der bevaret flere fine linde-alléer som ikke længere tjener deres oprindelige formål. De fremstår i dag som markante havearkitektoniske spor.

Vest for gården ligger et lavt stendigeindhegnet areal som i dag og formodentlig langt tilbage i tiden har fungeret som græsningsareal for kvæget. Stendigerne omkring arealet og arealets beskaffenhed i det hele taget indikerer, at vi her har at gøre med et stykke meget gammelt landbrugskultur.

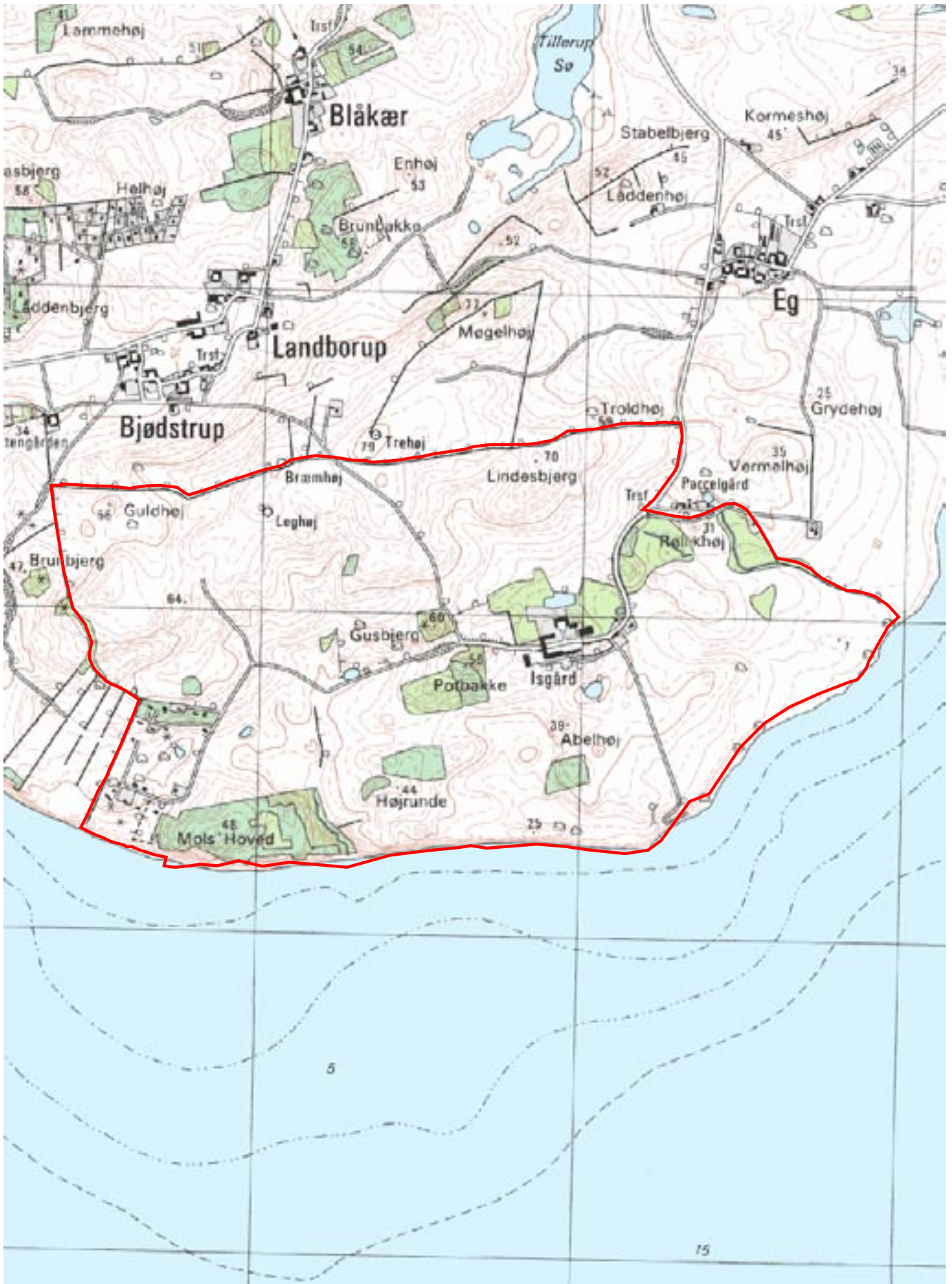

Målebordsblad 1867, Copyright KMS

4-cm kort 1994, Copyright KMS

Arkitekturen

Isgård rummer bygningselementer fra de sidste godt tre hundrede år med agerrumsladen fra 1771 som den ældste del og to nye store løsdriftsstalde fra de seneste år som den nyeste del. Fordi kommunevejen går gennem gård-sanlægget er Isgård i en vis forstand åben for publikum og såvel gårdsrummet som den ældre bygningsmasse kan opleves fra vejen.

Den nuværende hovedbygning er opført i slutningen af 1800-tallet som et fornuftigt og velproportioneret anlæg med halvvalmede tage og et centralt fremhævet indgangsparti.

En god placering af de store løsdriftsstalde og andet nyere produktionsbyggeri gør, at man kan opleve de forskellige tidsperioder på Isgårds hver for sig. Det nye og normalt dominerende landbrugsbyggeri overdøver således ikke oplevelsen af den ældre bygningsmasse.

Den kommunale vej gennem agerrumsladen fra 1771. Tagdækningen er dog af noget nyere dato. Det samme er skiltet der angiver den beskedne højde på gennemkørslen.

Hovedbygningen fra 1890'erne er en smuk trefløjet, grundmuret og hvidkalket bygning med tegltag.

Kulturmiljøets afgrænsning, værdi og sårbarhed

Isgårds jordtilliggende udgør i dag én stor sammenhængende matrikel. Det gjorde det også tilbage i 1682, hvor arealet opgives til 272,5 Tdr.Ld., det gjorde det omkring udskiftningen og op i vor tid til man frasolgte 23 lodder til sommerhusbebyggelse i et mindre område mod sydvest i ejerlavet. I betragtning af, at hovedgårdsjorden har udgjort en klart afgrænset enhed så langt tilbage vi kan se, og i betragtning af, at matrikelgrænse og ejerlavsgrense har været sammenfaldende i denne meget lange periode, er kulturmiljøet afgrænset og defineret som det areal, der tilhørte hovedgården omkring udskiftningen. Denne afgrænsning er ydermere tydeligt synlig i landskabet idet hovedparten af ejerlavsskellet er bevaret som flotte og markante diger og hegn i. Den matrikulære afgrænsning i landskabet, ejerlavets afgrænsning, er med andre ord såvel fysik som juridisk til stede i landskabet. Sommerhusområdet, der er uden kulturhistorisk interesse, kan betragtes som en uvedkommende tilføjelse i dette historisk set velbevaret og intakte hovedgårdsmiljø.

Som et meget homogent og uforstyrret herregårdslandskab og herregårdsmiljø er Isgård af meget høj bevaringsværdi.

Isgård har også en meget høj fortællerværdi ikke mindst i kraft af at herregårdsmiljøet fremstår intakt og på en fin måde har klaret at integrere nye produktionsbygninger i det gamle anlæg og fordi man kan se og opleve miljøet fra områdets veje og stier.

Såfremt Isgård fremover drives som herregårdslandbrug har det en lav sårbarhed som imidlertid kan trues af yderligere sommerhusudstyknings.